

. . . whai tonu mai i te whārangi o tua ake nei.

Ko te hui mō ngā āhuatanga katoa e pā ana ki tēnei mea, ki te reo i tū ki te takiwā o Hākirikiri, ki te taha whakararo o te whenua o Kirihi.

Nō ngā whenua katoa o te ao te hunga i hui mai (tokowhā mātou o Aotearoa nei), ā, eke ana te whakarauikatanga ki tua atu i te rua mano tāngata. Ko ngā kaikōrero e waru rau tekau. Nā tēnei ka kitea te mahi nui ki te hunga whakahaere.

E rua ngā hōtēra e pātata ana tētahi ki tētahi i kapi katoa, ā, ko ētahi o mātou me haere kē ki wāhi kē noho mai ai, ā, ka takahi mai ai ia rā, ia rā ki te hui. Mai i ngā pūkenga, i ngā tautōhito, ki te hunga i haere noa mai ki te whakangā, ki te whakaoko. Ko ngā momo kaupapa katoa e pā ana ki te reo i kōrerotia, i tohea, i whakatauhia engari ko te nuinga ki a au nei, ko te mutunga kē mai o te maroke nei.

He nui, me kī ko te nuinga o ngā kaikōrero, i haere noa mai ka pānui i tā rātou i tuhi ai - kāore nei he paku wana, he paku ihi, ā, me pēhea hoki te tangata e aro atu ai? Te āhua nei ka kaha kē atu te hōhonu o te kōrero, ka maroke kē atu te āhua o te kaikōrero. Ko au i te wāhangā kōrero mō te taha whakamana reo. He autaia tonu tō mātou nui - nō Īnia, nō Ahitereiria, nō Amerika ki te Tonga, nō ngā whenua hoki o te pito whakararo o Úropi.

Ko tētahi o ngā wero nui mai a te hunga whakarongo, he aha i riro kē ai mā tauiwi e kōrero te āhua ki te tangata whenua o mea whenua, o mea whenua? Nā te mea nāku te wāhi ki a tātou i kōrero i rere ai tērā pātai ki ētahi o mātou. Ko te hunga i kaha te werohia ko ngā Pākehā o Ahitereiria, inā hoki nā rāua i kōrero te āhua ki ngā reo o te tangata whenua o tērā whenua. Ka tino whakaae au ki ērā wero nā te mea kei te iwi ake ūna anō whakaaro kāore i rite ki ū te Pākehā, ki ū tauiwi.

He nui te pātai mō te āhua ki a tātou nā te mea kātahi anō te Māori ka whai wāhi atu ki taua hui. I reira anō ētahi tāngata tokorua e mea ana ki te kōrero mō te reo Māori - ko tētahi he wahine nō Amerika, ko tētahi he tangata nō Huitene. I āhua ūhiti rāua i te mōhiotanga he Māori i reira, ko te wahine i whakarere kē i tāna kaupapa kōrero, ko te mea tāne kāore i kōrero. Ka whakamīharo anō au ki te whakateka o tēnei mea, te tangata!

Ko te hua nui o roto i tēnei haere ko te tūtakitaki ki te hunga e whakaaro nui ana ki ngā āhuatanga e pā ana ki te reo - tōna mau, tōna ngaro; tōna whakaakona ahakoa i hea; tōna tū i tōna ake whenua; tōna whakatairangatia, tōna tūkinotia; ūna uauatanga, ūna māmātanga. Mā te kōrerorero noa ki te tangata ka toko ake he whakaaro hou, nui noa ake te hua i puta i te whakawhitiwhiti whakaaro i te āta whakarongo ki ūna tohunga e pānui mai ana i ana tuhituhinga.

Ko te wāhi i tū ai te hui he tino ātaahua ahakoa i te makariri tonu. E toru nei ngā koutū e toro ana ki te moana, ā, ko te hui nei i tū ki te koutū ki te rā tō. I haria anō mātou ki te tirotiro haere i ngā wāhi ronganui o tēnei takiwā o te whenua o Kirihi.

Ka hiki te hui i Kirihi, ka whakawhiti mai ētahi o mātou ki te hui i tū ki tētahi kāinga ki waho tonu mai o Hiruhārama, tekau mā whitu kiromita nei pea ki te taha whakararo o Hiruhārama. Ko te ingoa o te kāinga ko Kiryat Anavim.

Ko tōna rima tekau nei pea mātou i te hui, ā, ko te tino kaupapa o te hui ko te taha whakamātauau o te whakaako reo. I reira ūna tino tohunga ki tēnei mahi engari ahakoa pērā kāore tonu i whakaae tētahi ki tētahi. Ko ngā momo kōrero katoa mō tēnei mea mō te whakamātau i te matatau o te tangata ki tōna ake reo, ki tētahi reo noa atu rānei, i kōrerotia, i whiriwhiritia.

Ko te whakamātau ka taea ā-kōrero, ā-tuhi, ā-rorohiko rānei. Ko te mea nui kē o te whakamātau kia taea e taua whakamātauau tāu e hiahia ana kia mōhio mai i te akonga. He nui rawa ngā whakamātauau e mahia ana i runga i te pōnānā, i te whāwhai, ā, me te aha anō, kāore noa iho i te whakamātau tika i te tangata.

Mena he kaiwhakamātau pai ka āta whakaaro ia ki te tangata e whakamātauia ana - tōna āhua, ūna whakaaro. E tino whakapono ana te hui mō te taha kōrero kia tokorua rawa ngā kaiwhakamātau mō te tūpono māmā rawa, taikaha rawa rānei o tētahi mā tētahi e whakangāwari. Kia mutu te tirotiro i te akonga ka hui tahi ai, ka whakatau ai pēhea, pēhea. E kīia ana he pai noa ake te ūrite o te whakatau i te kimi haere i tētahi ara e kotahi ai, ahakoa te tokorua rā kāore e whakaae ki a rāua i te tīmatanga.

Haere tonu ki te whārangi e whai ake nei . . .